

Samen opleiden

DE WERKVLOER ALS KLASLOKAAL

Steeds vaker maakt klassikaal leren in de school plaats voor informeel leren in de praktijk. Deze nieuwe vormen van praktisch onderwijs worden door onderwijsinstellingen en bedrijven samen ontwikkeld.

Leren in de praktijk komt momenteel vooral voor in het mbo, in het bijzonder bij zorg & welzijn. Het onderwijs wordt (deels) verplaatst naar de werkvloer, met leercoaches of docenten op de werkplek. Zo'n hybride werk-leeromgeving gaat veel verder dan de traditionele stage. Het is een combinatie van theorie en praktijk, waarin studenten het geleerde meteen kunnen toepassen. Leren en werken schuiven dicht naar elkaar toe. Dat biedt studenten én professionals nieuwe leerervaringen.

"HET ONDERWIJS WORDT (DEELS) VERPLAATST NAAR DE WERKVLOER, MET LEERCOACHES OF DOCENTEN OP DE WERKPLEK"

PPS en leren in de praktijk

Een PPS is een uiterst geschikte context voor leren in de praktijk. Het gaat om innovatieve trajecten waarvoor intensieve samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven nodig is. Scholen moeten hun onderwijs compleet anders inrichten en ondernemers moeten hun bedrijf met échte klanten als leeromgeving beschikbaar stellen. Maar de opbrengsten zijn groot: onderwijs dat beter aansluit bij de vraag van bedrijven, kruisbestuiving tussen docenten en professionals en studenten die beter voorbereid op de arbeidsmarkt komen.

"STUDENTEN KUNNEN HET GELEERDE METEEN TOEPASSEN"

Wat doen de verbinders onderwijs-bedrijfsleven?

Structurele samenwerking is de basis onder dit model. Zowel lectoren, practoren en managers als docenten en praktijkbegeleiders zijn er heel direct bij betrokken.

Belangrijke activiteiten zijn:

- Nieuwe onderwijsvormen voor de werkvloer ontwikkelen en uitproberen
- Studenten coachen op de werkplek
- Onderwijs in de praktijk aanbieden, vanuit de vraag van de studenten
- Als docenten en praktijkbegeleiders structureel samenwerken aan de invulling van het onderwijs
- Docenten coachen in hun nieuwe rol in de praktijk.

Voorbeeld: Samen Slim Zorgen Thuis

Sinds 2016 wordt in de PPS Samen Slim Zorgen Thuis gewerkt aan een opleidingsprogramma voor een nieuw type zorgmedewerker, die cliënten met onder andere technische hulpmiddelen kan ondersteunen bij het langer veilig en comfortabel thuis blijven wonen. Studenten worden op afstand intensief begeleid. In een open leerstudio komen vraag en aanbod bij elkaar en worden medewerkers ondersteund in hun dagelijkse werkzaamheden. Summa Zorg is aanjager van deze PPS en werkt hierbij samen met meer dan vijftig partners.

In bestaande projecten worden deze taken uitgevoerd door mensen met de volgende rollen: lector, practor, docent, praktijkbegeleider, werkbegeleider, coach.

Op de volgende pagina's vertellen een mbo-docent, een praktijkopleider en een opleidingsfunctionaris uit het bedrijfsleven over hun ervaringen, aangevuld met korte quotes van een lector, een ondernemer en andere betrokkenen.

EEN DIPLOMA WIL NIET ZEGGEN DAT JE KLAAR BENT

Bij wat voor innovatieve oplossingen zijn jullie betrokken?

“Om de werkdruk van professionals te verlichten en de leeropbrengst te vergroten, hebben verschillende zorginstellingen een leerafdeling. Dit is een afdeling waar heel veel leerlingen van verschillende niveaus staan, en de professionals primair allemaal begeleider zijn. De leerlingen draaien daar als het ware de afdeling. Ouderejaars geven ondersteuning aan jongerejaars en de professionals sturen op afstand.”

“DE DOCENT IS STEEDS MEER EEN COACH AAN HET WORDEN”

Zelf hebben jullie het initiatief genomen voor Samen Slim Zorgen Thuis. Wat houdt dat in?

“Eén onderdeel is Lokaal Plus, dat is een ruimte binnen school waar ouderen uit de wijk terecht kunnen voor activiteiten en voorlichting. Een andere tak is dat wij thuis komen bij mensen die wel wat ondersteuning kunnen gebruiken maar nog niet bij de reguliere zorginstellingen zitten. Een tweede onderdeel is dat wij bedrijven binnen school halen die technologische ontwikkelingen op de markt brengen en daar ondersteuning van studenten bij nodig hebben, bijvoorbeeld om de mogelijkheden van een ontwikkeling kritisch te bekijken.”

“WAAROM Zouden we voor 21E-EEUWSE VAARDIGHEDEN NIET VEEL MEER GEBRUIK MAKEN VAN LEREN IN DE PRAKTIJK?”

Verandert de rol van docenten ook door de veranderingen in de zorg?

“De docent is steeds meer een coach aan het worden. De docent moet ervoor zorgen dat de loopbaan van een student niet ophoudt: niet op school en niet op het moment dat de student de school verlaat. Een diploma wil niet zeggen dat je klaar bent, maar dat je beginnend professional bent. En dat je er proactief voor moet zorgen dat je in de rest van je werkzame leven de zorg iedere keer nog meer kunt verbeteren. En ja, dat is iets wat wij als docenten moeten leren.”

Monique van Kasteren (rechts) is docent Verpleegkunde BOL4 bij Summa Zorg en is betrokken bij diverse vormen van leren in de praktijk.

In hoeverre vragen de lopende projecten om aandacht?

“Dat wisselt. Er zijn veel mogelijkheden, maar we moeten wel de vinger aan de pols blijven houden. Lokaal Plus bijvoorbeeld breidt steeds verder uit, maar het punt blijft wel: wat kunnen wij bieden met de niveaus die wij in huis hebben en sluit dat aan op de vraag? Bij het leerafdelingsproject is de kwaliteit heel erg afhankelijk van de professionals die de leerafdeling draaien. Staan daar door personeelstekort veel invalskrachten, dan moet je wel kritisch zijn dat het leerklimaat oké blijft en dat studenten niet worden overvraagd.”

“JE MOET WEL KRITISCH ZIJN DAT HET LEERKLIMAAT OKÉ BLIJFT”

Tot slot: wat levert leren in de praktijk op voor studenten?

“Voor studenten is het heel belangrijk om te zien dat hun inbreng ertoe doet. Je ziet dan dat hun inzet verbetert. En als je dan weet dat je de meeste 21e-eeuwse vaardigheden heel goed kunt leren in de praktijk, waarom zouden we daar dan niet veel meer gebruik van gaan maken?”

MEER LEREN DOOR ERVARINGSLEREN

Jeanne Heijkers is docent ergotherapie, onderzoeker en ergonomisch adviseur bij GGD ZL en betrokken bij het Lectoraat ondersteunende technologie van het Expertisecentrum Innovatie Zorg en Technologie (EZIT).

Bij welk project ben je op dit moment betrokken?

“Ik ben nu betrokken bij een pilot in Maasbree, de Fabriek. Dat is een atelier/binnenspeeltuin/kookstudio/feestlocatie waar onder anderen mensen komen die begeleiding nodig hebben. Het plan is om hen naast dagbegeleiding ook 24-uursopvang te bieden. Op dit moment ben ik vooral begeleidend docent van de studenten die hier leren in de praktijk. Maar het idee is om straks een gezondheidsopleiding op te zetten, een brede bachelor. Dit is een van de pilots die helpen bepalen hoe die eruit moet komen te zien.”

**“IN HET ONDERWIJS IS DE SITUATIE
VAAK GEKUNSTELD, TERWIJL JE HET
HANDIGER IN DE PRAKTIJK ZOU
KUNNEN DOEN”**

Waarom een brede opleiding?

“De zorgwereld is ingedeeld in welzijn en zorg en dat onderscheid, daar wil de praktijk van af. We kijken nu dus welke taken er liggen, wie geschikt is om ze uit te voeren en wie dat wil doen. Er komen andere profielen. Je hebt echte verzorgenden, dat zijn verpleegkundigen die handelingen mogen doen, zoals medicatie toedienen.

Maar je hebt ook breed opgeleide mensen nodig: mensen die horeca verzorgen, die facilitymanagement doen en er daarnaast voor de gasten zijn: een praatje maken, activiteiten helpen uitvoeren. Daar is nog geen duidelijke opleiding voor.”

**“VOORHEEN LIEPEN WIJ ER
TEGENAAN DAT DE PRAKTIJK
NIET WILDE, NU BIEDEN DE
PRAKTIJSITUATIES ZICH
PRAKTISCH AAN”**

Wat spreekt jou aan in leren in de praktijk?

“Ik vind dat je niet zo strikt moet vasthouden aan het van A tot Z in elkaar sleutelen van een heel onderwijsprogramma. Natuurlijk is het belangrijk dat een student een bepaald niveau haalt, maar ik denk dat je meer kunt halen uit ervaringsleren. In het onderwijs is de situatie vaak gekunsteld, terwijl je het handiger in de praktijk zou kunnen doen. De rol van de docent verandert wel: je bent meer aan het coachen dan dat je op papier een casus voorbereidt en met de theorie en literatuur min of meer voorkauwt.”

Wat vinden anderen ervan?

“Het werkveld staat hier positief tegenover. Voorheen liepen wij er tegenaan dat de praktijk niet wilde, nu bieden de praktijksituaties zich praktisch aan.”

**“INSTELLINGEN WILLEN INPUT
HEBBEN IN HOE STUDENTEN
OPGELEID WORDEN”**

En onderwijsinstellingen?

“Die moeten hun curriculum minder vol stoppen. Wij vragen zoveel van studenten, we bouwen het helemaal dicht. Dat heeft natuurlijk ook met regelgeving en met verantwoording te maken. Maar het werkveld schreeuwt juist om heel andere mensen. Instellingen willen input hebben in hoe studenten opgeleid worden, ze willen mee kunnen beoordelen. Daar zou het veel meer naartoe moeten.”

KORTE LIJNEN

Naam: Jasia Janssen

PPS: Samen Slim Zorgen Thuis

Functie: Programmamanager OIC bij Acknowledge

“Dat de samenwerking zo goed loopt, komt door de korte lijnen. Wij zijn niet van heel veel lagen afhankelijk voor besluitvorming. Het zijn de projectmanagers en de programmamanagers die beslissen. En vervolgens de docenten, studenten en mensen op het werk die het invullen. Dat maakt het heel praktisch. snel en fijn.”

ENTHOUSIASME UITDRAGEN

Naam: Claire van der Voort

PPS: Multidisciplinair

Zorginnovatiecentrum (MZIC)

Functie: lecturer practitioner Libra Revalidatie & Audiologie, Fontys Hogescholen

“Hoe kunnen we het enthousiasme over praktijkgericht leren binnen de hogeschool breder uitdragen? Dat is een belangrijke vraag. Een idee is om de succesverhalen actief te delen op het intranet. Daaraan proberen we meer vorm te geven in overleg met de afdeling communicatie. Een andere weg loopt via professionalisering. We

zoeken elkaar binnen het domein mens en maatschappij van Fontys steeds meer op, om de krachten in het werkplekleren te bundelen. We kunnen veel meer de diepte raken en een stuk efficiënter werken op het moment dat we elkaar in én buiten de praktijk ontmoeten.”

VOELEN DAT JE ER TOE DOET

Naam: Rianne Botteram

PPS: Samen Slim Zorgen Thuis

Functie: Instructeur bij het wijkleerbedrijf Summacollege

“In het kader van het wijkleerbedrijf van Samen Slim Zorgen Thuis komen studenten bij de cliënten thuis. Als je via de media hoort dat er veranderingen zijn in de zorg, blijft het heel theoretisch. Maar bij de mensen thuis zie je hoe schrijnend het kan zijn. Deze vorm van onderwijs zorgt dus voor een enorme bewustwording bij studenten. Er is veel positiviteit omdat studenten het gevoel hebben dat ze ertoe doen.”

WERKEN AAN PRAKTIJKSKILLS

Naam: Angelique Camps

PPS: IZO Project

Functie: innovator Zorg en Co, coöperatie van zelfstandige zorgprofessionals

“Het hele zorgstelsel gaat veranderen en dat gaat dat ook het onderwijs aan, want de nieuwe professionals komen mede vanuit het onderwijs voort. Wij vinden dat theorie en praktijk veel meer hand in hand moeten gaan. Door te werken aan praktijkskills kun je opdrachten en theorie aan elkaar koppelen.”

JE MOET HET GEWOON GAAN DOEN

Waarom een SPOC over dit onderwerp?

"Wij wilden iets met het onderwerp seniorvriendelijkheid, zowel voor studenten – onze toekomstige medewerkers- als voor medewerkers hier in het ziekenhuis. Zou je dat wel doen?, zeiden mensen, het is een lang proces. Maar je moet er gewoon inspringen, draagvlak creëren en het gaan doen."

En waarom voor studenten én werkenden?

"Waarom zou het apart moeten? Ik vind het mooi als studenten en medewerkers in de toekomst veel meer samenwerken en leren. In het kader van een leven lang leren wordt het steeds belangrijker dat je kijkt: waar haal ik mijn kennis vandaan? Aan dat onderzoekend vermogen werken we in deze SPOC. Zo leren de deelnemers in de SPOC voor, van en met elkaar"

"WAT ZOU HET MOOI ZIJN ALS MENSEN UIT ALLERLEI CONTEXTEN KENNIS MET ELKAAR DELEN EN PRAKTIJKERVARING INBRENGEN!"

Was het een ingewikkeld proces of viel dat mee?

"Bij het onderwijsontwerp zijn we wel tegen het een en ander aangelopen. Wij wilden in groepen peerfeedback laten geven. Kennis delen vindt iedereen interessant: onze verpleegkundigen hebben heel veel impliciete kennis en studenten zijn open-minded en kunnen snel dingen op internet vinden. Maar dan loop je wel tegen systeembependingen aan. Uiteindelijk hebben we technologische expertise ingeschakeld. De kracht zit in de co-creatie."

"KENNIS DELEN VINDT IEDEREEN INTERESSANT"

Hoe verloopt de samenwerking nu?

"Heel goed, we zoeken de verbinding en proberen aan te sluiten bij de huidige generatie verpleegkundigen. Wel zou ik willen dat de praktijk nog meer in het onderwijs wordt betrokken. Meer 'just in time'-onderwijs: 'laat de docent maar hier komen'. Met alle veranderingen en personeelstekorten moeten we creatieve trajecten ontwikkelen, maatwerk leveren. Modulair of instellingoverstijgend onderwijs bijvoorbeeld. We moeten samen projecten oppakken en het gewoon gaan doen."

Cindy Halman is opleidingsfunctionaris bij de St. Anna Zorggroep in Geldrop en heeft samen met een docent van het Summa College voor zowel studenten als werkende verpleegkundigen een online cursus (Small Private Online Course, SPOC) over kwetsbare ouderen in acute opnamesituaties gemaakt.

Wat betekent dat voor de rol van docenten?

"In het onderwijs wordt nog heel traditioneel gedacht: de docent is het kennisbaken. Maar nieuwe docenten, praktijkopleiders en werkbegeleiders moeten ook veel coachingsvaardigheden hebben. Daar kunnen we allemaal nog wel een slag in maken."

"IN HET KADER VAN EEN LEVEN LANG LEREN WORDT HET STEEDS BELANGRIJKER DAT JE KIJKT: WAAR HAAL IK MIJN KENNIS VANDAAN?"

Hoe gaat het verder met de SPOC?

"Je zou dit heel makkelijk regionaal of landelijk kunnen uitrollen, want het is een online omgeving. Wat zou het mooi zijn als mensen uit de thuiszorg, uit het ziekenhuis, uit allerlei contexten kennis met elkaar delen en praktijkervaring inbrengen! Maar dat is echt nog de volgende stap."